

66. 496181
A' BÉTSI

MAGYAR KURIRNAK

NEGYEDIK ESZTENDEJE.

1790.

BCU Cluj / Central Library Cluj

ja ;
rölla
Ezen esz-
selös és

Íratott Esztelneki Szátsvay Sándor ált.
tattatik a' 2 M. Hazá' költségével

1790

A^o Halál !!)
S^o Az idő !!) mindent változtat és emélt.

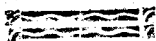
496181

A' ROMAI TSASZÁRI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indult BÉTSBÖL Pénteken 1. Januáriusban 1790.

Látsan *Deves*; meg-álly egy szóra! — mi van
ma? Ma az Uj eszteudőnek első napja. El-
múlt az 1789-dik esztendő; el-múltatuk ezzel a'
Férfit Nemnek sok 100 virágzó tagjai. Eljött az
1790 dik esztendő; de nem olly nagy pompával,
mint máskor — csak gyalog — Diákoson — le-füg-
gesztett szaporú éhes orszával. Mit beszél? mit
ígér? edgyet sem szól, csak a' fejét tsoválja; de
szeméből ki-lehet nézni, hogy magát az ő rólla
irandó *Historikusok* előtt, előre szégyenli. Ezen esz-
tendő szinte a' szülésnek fájdalmáig viselős és

terhes — mi? szüljön? senki sem tudja; de szül rövid órán!! Mig azért kedves *Deresem*, ezen szomorú Ortzájú 1790 dik esztendőnek szülendő magzatjáról valami bizonyos tudnánk, lépjél a' jobb-láboddal előre, ugordj mind a' négy körmödre, vidd az első *Magyar Kurirt* a' maga szülötte föld-ére, hogy a' maga Nemzetének 's vér szerint való jseleke eténel, a' maga Olvasóinak 's jól-tévőinek egy szerentsés bódog esztendőt kívánhassan. — Ezt eddig a' nyeregből bezéllé a' Kurir,

Lászlók mi van a' Hirtáskában.

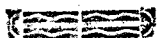
Az Ujj-esztendő Bétsbe *Paraplúvel* és *Parafollal*, árnyék és eső ellen való eszközökkel, egy nyári vászon-magyaró-gagyában lépett-bé. Eddig az Ujj-esztendők farkas-bőr-bundát hoztanak magokkal; ez a' mostani esztendő azt tseleksi, a' mit a' nagy Fejedelmek: idegen Név alatt jár, mintha nem is ő vólna; a' nyár' állortzáját öltözte magára. Szomorú *Fársáogat* hozott az *Hymen* fákjáját gyujtandó *Diánna* Sergebéli Szüzekre; mivel az előtte element 2 háborgós esztendők a' gyázos Özvegyeknek számát meg-szaporították, az ifju Fértiui Nemenek virágát le-szedték, és oh fájdalom! magokkal el-vitték. — Egy vásott éfz-kerekü Politikusnak ez előtt 5 esztendővel tett számvetése szerint, már akkor 25 és egy harmadrész fejei személy jut vala minden Fértiura Európában; hát most hány juthat egynek? A' Székely földén találatnak a' harmad ideji szerentsetlen tsatázás után olyan fátok is,

hol

hól nintsenek 10 hafzna vehető férfiak; de ha vólnának-is, táborban vagynak; hozzák az Egek vízfza szerentsésen.

Minden efsztendő vagy szerentsés, vagy szerentsétlen, vagy sem szerentsés, s. m. szerentsétlen, vagy mind szerentsés, mind szerentsétlen — azt mondják a' Testetlen dolgokon feljüll okoskodók, hogy az Ördög sem elég okos arra, hogy ezen 4 történeteken kívül 5-diket találhassan valamely dologban. — A' Magyar Kurirt én jól esmérem; ő koránt sem olyan *Filosofus*, hogy tsak az észben lakó testetlen dolgok' képzelődésében gyönyörködnek. Ő — *dextra tenet Calaman manu tenet altera vitrum*. — Ő egy testes dolgokat szerető állat, szereti a' Budát borral tölt poharat, szereti a' fegyvert, jó Paripát, szép Léánt — a' 2 farintos tallért; azért nem is mesterkedik azon, hogy ő itt 7-dik történetet találhassan, hanem tsak azt itéli, hogy ezen efsztendő vagy ugyan szerentsés, vagy ugyan szerentsétlen léfzen. Én most hozzfzoston nem befzéllek — azt gondolhatná valaki, hogy egy bőybefzédü vén Afzfzony vagyok; hanem tsak azt mondom, a' mit *Laudon* mondott a' napokban egy nagy Urnak; ennek megérésére nagyon öreg vagyok; de amannak megérésére igen ifju; mindent meg nem érünk; de minden jót reménylhetünk.

Ő Felsége már a' maga nyavallyáiból kezdett jobban lenni; a' fő Hertzeg és H. Afzfzony pedig frissen vagynak; a' fő Hertzeg a' héten vadászni vólt, és nevezetesen 2 vad kant lött, a' *Kurir* is ett a' fo-

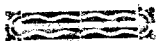
Jér Hattyuban belölte. Lóniis tud a' mi Korona alá következő Hertzegünk! — H. *Kóburgnak* tudósítása szerint, a' Sept. 22-dikén tett *Rimnik* győzedelemben magokat különösen ki-mutatott vitézek közzül arany és ezüst emlékeztető pénzt kaptanak: 1 a' *Kawnitz* Sergéből, 1 az első Székely Regimentől, 5 a' *Lövenektől*, 3 a' Tsászárság Húzárok, 6 *Barkó*, 1 a' Székely Húzárság, 3 az Agyuzók, 1 a' szekerek mellett, mind öfve 21 arany pénzt nyertenek. — 1 a' Tsászárság Sergétől, 1 a' *Toskána Károl*, 3 *Kawnitz*, 1 *Pellegrini*, 10 az első Székely Seregből, 86 a' *Löven*, 36 a' Tsászárság Húzárság, 56 a' *Barkó* Húzárság, 39 a' Székely Húzárság, 29 az Agyus seregbéli, 1 az Arnotak Sergéből; és így mind öfveze 266 emberek kaptanak ezüst emlékeztető pénzt, mely az Udvari Német Ujságban így vagyon. Számláld-felbány Magyar van itt. — Egy Bétsi Szabó Mester ember 53 Magyar Köntöst készített az Uj-észten-dőre, melyből tsak 3 maradt Bétsben, mind Magyar-országba vitték. Az igaz Magyar nem szégyelli a' maga Köntösét, 's Nemzetét; ez az első Köntös a' föld gollyóbifán.

Hertzeg *Kóburg* tudja, hogy Bukarestben vagyon 6 Batation gyalagsággal, a' *Barkó* Húzárság seregének is *Stabja* ama vitéz Oberster *Képiró* [Urral] itten fekszik, a' többi Húzárság pedig körül belöli a' falukban vagynak szálláson, és miölta az időszelidülni kezdett, tsak nem *Gyurtsoig* mennek patrolérozni, és mindenkor foglyokat és prédát hoznak. Azt gondoltuk, hogy Oláh-országban a' *Kanánán* téjel mézzel folyó földjére jutunk; azonban

ban azon kis-nyereségünköt-is, (írja a² Levelező) mellyet *Moldvában* szerezhettünk, itt kellatik hagyunk; mert mindent három árrán kell fizetnünk, oly nagy itt a² drágaság. A² mi kedves Vezér Herzegünk *Kóburg* a² héten kapa az Orosz Tsáfszárné-tól egy Briliántos kardot, mely tsak 35000 Rubelre betsültetik. — A² Bétsi Udvari Német Ujság-Levelekből-is láthatjuk, a² *Szebeni* Ujság után, hogy Oláh-országban olly drágaság vagon, hogy még pénzen sem kap az ember mindent a² mit akar. — Itt a² mi népünk kezdett nyavallyásodni, és a² mint egy *Brafsai* tegnap érkezett Levélből értjük, hogy ezen nyavallya Erdélybe ne vándoroljon, már szükséges rendelés vagon téve. Brafsó körül pedig 3 faluk bé-zárva lenni mondotnak.

Miskóltz 19. Dec. „ Tegnap és tegnap előttől fogva itt 52 kardal meg-terhelt szekerek menének kereftül, mellyek Pestről jötenek, és az Orosz Tábor' számára vitetnek. A² Izenás és zabos szekereknek számát, mellyek itt vitetnek kereftül, ki tudná-meg külömbb külömbb Vármegyék nem lehetne meg-által számlálni! az olly véghetetlen sok. Tsak a² héten 700 zabbal terhelt szekerek menének *Ketskemét*-felé innen, hát még más szükséges Tábori eszközökkel.

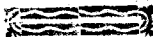
Gróf *Kollorédó* és G. *Mitrovszhi* Fegyvertármesterekké tétettek. — Feldmarfal-Leutenant *Thigo* fizetés mellett nyngodalomra tétetett. — *Bulgakov* a² Konstantzinápolyi Orosz Követ Bétsbe meg-érkezett, — Ezen hónapnak vége-felé váratik *Ersébeth*

fő Hertzeg Alsószonynak szerentsés szülésének órája. — Az ugy nevezett *Bétsi Egyházi Ujság* a' múlt Pénteken meg-hólt, és ma el temettetett. — M. Gróf *Teleky Lajos* Ur ő Nagysága, az Erdélyi *Kormány* széken eddig volt Tanáts Ur, a' Királyi Táblának Praefectusává tétetett Erdélyben. — Lengyel-ország 10-dik Nov. fogva szüntelen tartya a' gyűlést, és itt minden eleven akar lenni. — Egy Nagy *Szakáts* Sententziát tett tegnap egy nagy *Tsukának* fejére, 's azt mondá, hogy nem váraozik a' nagy böjtig vele, hanem addig el-készíti tormás lére; én pedig azt mondom, hogy ez az Ujság, semmit sem ér — többet máskor. (az Innepek fosztottak meg a' tudósítáfoktól.)

Díszet 21. Dec. — Ezen Szala-Vármegyéből egyéb ujsággal nem szolgálhatok az Urnak, hanem hogy szükség és drágaság van, a' kétszeres gabonának 3 forint, a' tiszta búzának Köbli 4 forintra hágott. Tavasz pedig vékonyan termett, kivált a' zab a' Balaton mellett csak ugy termett, hogy a' K. Magazinumba bé-kellett adni, és így magva szakadván, lokan a' jövő Tavaszon semmit sem vethetnek. A' bornak akója a' Balaton mellett 3 forintra reá hág, szük termése lévén. *Ta-polya* mező *Városban* egy öreg özibe tsavarodott *Leány*, Apátza életet akarván élni, a' *Város* közepén egy kis házatskában egyedül lakott, ifjuságában *Papoknál* szolgált, szolgálattyaival egy kevés pénzt gyűjtött, öregségére abból kívánván élni, a' *Gonosztévök* ezen hónapnak az elein éttzaka rája ütöttek, mind a' két kezén az ujjai között kés-sel

sel fel-hafogatták, kezét 's fejét keresztbe öszve metélték, a' száját Sellyem kezkenővel bé-dugták a' pénziért vallatták, annakutánna mind a' Júhnak, a' nyakát késsel keresztül szurdalták, pedig pénzt se kaptak nálla, mivel másnál tartotta, a' gyilkos még ki-nem tudódott, (félő a' magános élet) *Néró* Tsálsár idejében a' Keresztények nem fzenvedhetek nagyobb mártironságot mind ezen öreg Leány. Di-znót a' Tolvajok miatt már nem lehet tartani, főlkástul el lopják, a' Kanászokat le-vágják, nyárlon meg-sütik, farkas Gúzsba teszik, a' szarvas márhát a' legelőről még az Istálókból és Udvarokról is el-lopják, Házokat, padlásokat, pintzéket fel-törik, és ha az előbbeni büntetés Systemája újra nem állittatik, több lesz a' Gonosz-tévő mind a' jó. Tsak ilyenek nálunk a' hírek.

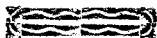
Tudósítások, és Tudományt illető dolgok.

Egy Hazájának, Nemzetének és felekezetének öröme és ditséretére szolgáló tanult ifjú Ur, kit az idegen Nemzetbéli irigység is így szokott nevezni: *Ein rechtschaffener Unger!* mindenkor meg-érdemli, hogy a' Nemzet *Magyar Kurirja* arról egy két szó részre hajlás nélkül való emlékezetet tégyen. Ilyen Tanult és magát a' Tudólok Társasága előttis meg-külömböztetett Magyar ifjak tértenek fokon vizsgálza az idén az idegen Tanuló mihellyekből Hazánkba. Ilyen vala a' többi között N. Batzoni Doktor *Intze Mikály* Ur, kit Hazáján kívül-is érdemes hivatallal

kén-.

kénáltak; Illyen Doktor *Palotska Josef* Ur, kit a Pesti nagy érdemü Doktori Kar a' Gróf *Jankovits* Ur nyavallyájáról tartott Doktori Tanács-tartásra méltóztatott. Illyen Doktor *Mátyus* Ur, ki Gróf *Torotzkai* Ur Udvara Doktorjává lett; Illyen legközelebb Doktor *Bartok Josef* Ur, egy tanult Magyar ifju Ur, ki nem régiben Bétsben nagy ditsérettel Doktoráltatván, nem sok idő múlva a' maga Nemzetének hasznos szolgálatjára fog lenni. Ezen mingyárt itt nevezett Doktor Ur nem csak Tudományával, mellyet Nemzete ditséretére végzett; hanem jó szívére és Hazafiságára nézve-is magát sokoktól megkülönbözteti: már pedig a' *Kurír* előtt a' jó embert a' sziv, Nemzetbéli embert pedig a' Hazafiu buzgó indulat tsinálja; ki azt a' földet, melyből testét vette szereti; azt a' Nemzeti vért, melyből vére eredett nem utálja; sőt azt a' honnan vette, minden órában vizsgálja adni kész. — Vagyon Erdély országában már most, a' hazamenendőkkel edgyütt több 50 tanult és érdemes Orvos Doktornál. Én azt kívánom az én Kedves Olvasóimnak, hogy ezen béállott 1790-dik éftendőben ezekre edgyikre se légyen szükségek; inkább ingyen adjunk ezeknek mindent, hogy tisztességesen élhessenek; mivel a' mi egészségünk helyre állításának sok nyomorúságot szenvedett eszközei Rossz eszközök, de szükségesekek.

A' ritkább Magyar Igéket magába foglaló kisded szótár, sokaknak kérésekre meg-egyengetve, bővit.

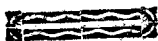
vkve, 's az A. B. C. rendi-szerint új formába szed-
ve, megint ki-fog adatni.

Ki-ki által láttya, minémü gyarapodást várhat
az illy munkából a' Nyelv, könnyebbséget pedig
az Író, ha azt, a' mit homlok irásúl visel, na-
gyobb tökéletességre viheti. Kérettetnek azért mind
a' két Hazánk' érdemes Fiai, hogy azon még eddig
mások előtt idegenebb szabású, 's értelmü igéket —
mellyek helyenként Magyarabb Vármegyeyekben,
's székeinkben számofsan találatnak; értelmeket, 's
a' vélek való élésnek módját rövideden fel-jegyez-
vén, szabad Postán Kafsára egy két holnap alatt
ne sajnálják meg-küldeni a' Szerzőhez

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Szabó Dávidhoz.

Szól a' Magyar Kurir.

A' kik a' *Kurirért* pénzt küldenek-fel, a' Levél
hátára el-múlhatatlanúl irják-fel, pro *Magyar Ku-
rir*, és más Ujságokért való pénzt sem a' *Kurir* Író-
jához, sem a' Posta-Hivatalra, a' mi már meg-irt
Titulusunk alatt, a' mi pénzünkhöz ne zárjának;
mert nekünk a' *Kuriron* kívül más Ujsághoz semmi
közünk, és az effélék által okozható zavarodáfo-
kat el-kivánnyük kerülni. — A' Kurirnak éltendei
árra 11 n. forint. A' pénzt erga recepisse küldjék.

Tudófitás szóról szóra. A' Németek még mind eddig szükölködtenek egy olyan Könyv nélkül, mely által a' Hivatalbéli személyeknek minden szóbeli fogatkozások rövideden ki-pótaltathasék. Most egy Tárfaság állott-fel, mely ezen Könyvet el-készítette; és a' Publikum' kezébe adni kívánja. Ezen Könyv, a' *Sonnenfels* Ur Németsége-szerint, a' nyelvnek *Grammatikai* egyenlőgére tanítja a' Hivatalbéli személyeket; mely a' maga Nemében egy hasznos Könyv, a' nyelvet tanulókra néve: Nevezetesen a' Német nyelven munkálódó Hivatalbéli személyekre néve. Ezen Könyv rész-szerint készítettett azokra az idegen Nemzetbéli Tisztviselőkre néve, kik a' Német nyelvel más nyelv segittsége által esmerkednek; azért ezen Tárfaság szükségesnek tanálta ebben a' Világosittáfokat Deák nyelven tenni. Ki-adattatik ezen Könyv előfizetésre; azért a' kik ezt meg-szerezni akarják, azok Jan. 15-dikéig 1790-ben 1 for. 30 krt. küldjenek Bétsbe az Ifjú Gréfer Könyvároshoz, vagy pedig a' *Politische Kodexben* meg-nevezett Collectoraknál tegyék-le. A' Posta-mester Urak-is kéretnek, hogy 10 pro Centó jutalam mellett a' pénzt ezért a' nevezett Könyvároshoz Januáriusnak végéig fel-küldeni ne-terheltséneek.